

ЗДРАВСТВЕНА УЖА СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА

ДИЈЕТОТЕРАПИЈА

ШКОЛСКА 2024/2025. ГОДИНА

**ГОДИНЕ
СТУДИЈА**

1

Здравствена специјализација:

ДИЈЕТОТЕРАПИЈА

Двосеместрална настава у оквиру специјалистичких студија траје укупно 150 часова активне наставе.

НАСТАВНИЦИ:

РБ	Име и презиме	Email адреса	звање
1.	Нела Ђонових	ndjonovic@medf.kg.ac.rs	Редовни професор
2.	Славица Рађен	slavicaradjen@gmail.com	Редовни професор
3.	Биљана Вулетих	sibil.kg@gmail.com	Редовни професор
3.	Александар Ђукић	adjukic@ptt.rs	Редовни професор
4.	Владимир Јаковљевић	drvladakgbg@yahoo.com	Редовни професор
5.	Владимир Живкивић	vladimirziv@gmail.com	Редовни професор
6.	Наташа Здравковић	silvester@sbb.rs	Редовни професор
7.	Иван Јовановић	ivanjovanovic77@gmail.com	Редовни професор
8.	Драган Миловановић	piki@ptt.rs	Редовни професор
8.	Драган Васиљевић	dvg_gana@yahoo.com	Ванредни професор

СТРУКТУРА ПРЕДМЕТА:

МОДУЛ	часова	предавања	наставник
1. Основи хигијене исхране	70	70	Проф. др Нела Ђонових
2. Дијетопротилакса	30	30	Проф. др Нела Ђонових
3. Дијетотерапија	50	50	Проф. др Нела Ђонових
Σ	150	150	

ЛИТЕРАТУРА:

Назив уџбеника	Аутор	Издавач
ХИГИЈЕНА	Радојка Коџијанчић	Завод са уџбенике 2008. год
ИСХРАНА И ЗДРАВЉЕ	Б. Новаковић, Фатима Јусуповић, уреднице	Едиција уџбеници, Медицински факултет у Новом Саду. 2014.
БРОМАТОЛОГИЈА	Б. Новаковић, Љ. Торовић	Едиција уџбеници, Медицински факултет у Новом Саду. 2014.
ГОЈАЗНОСТ	Национали водич	Министарство здравља РС
ДИЈЕТЕТИКА	Маја Николић	Медицински факултет Ниш, 2008
ПРАКТИЧНА СПОРТСКА ИСХРАНА	Luiz Burk	Министарство за омладину и спорт, 2011
ИНТЕРНА МЕДИЦИНА 1 и 2	Проф. др Драгољуб Манојловић и сарадници	Универзитет у Београду, Медицински факултет
ПЕДИЈАТРИЈА	Радован Богдановић, Недељко Радловић и сарадници	Београд, Академска мисао, 2016.
INFECTIOUS DISEASES	Harrison's	McGraw-Hill Education/ Medical; 2nd edition 2013.
COMPREHENSIVE TEXTBOOK OF PSYCHIATRY. 11TH EDITION	Kaplan H., Sadock B.	Williams&Wilkins. Baltimor, 2015
OXFORD TEXTBOOK FOR PUBLIC HEALTH, 2016		
<p>Online resursi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. World Health Organization. Available at URL:http://www.who.int 2. World Health Organization. Regional Office for Europe. Available at URL: http://www.who.dk 3. Food and Drug Administration. USA. Available at URL: http://www.fda.com 4. Center for Disease Control and Prevention (CDC). Available at URL: http://www.cdc.gov 5. European Union. Available at URL: http://www.europa.eu.int 6. Super course. Epidemiology, the Internet and Global health. Available at URL: www.pitt.edu/ 7. United Nations. Available at URL: http://www.un.org/ 8. EFSA 9. EASO <p>Допунска литература:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://www.efsa.europa.eu 2. http://www.codexalimentarius.net 3. http://ec.europa.eu/food 4. http://www.who.int 5. http://www.eufic.gov 6. http://www.cdc.gov 		

*Изводи предавања биће доступни на званичној интернет страници Факултета медицинских наука, Универзитета у Крагујевцу

Трајање уже специјализације: 12 месеци

Сврха: сврха уже специјализације из области дијетотерапије је побољшање знања и вештина лекара специјалиста хигијене, интерне медицине, педијатрије или опште медицине који су у практичном раду усмерени на храну и исхрану здравих и болесних људи.

Циљ: унапређење теоријског и практичног знања за потребе превенције болести изазваних неправилном исхраном као и дијетотерапије акутних и хроничних болести.

Потреба: потреба за оваквим оспособљавањем лекара настала је као последица епидемијског пораста броја оболелих од хроничних незаразних болести које за ризикофактор имају неправилну исхрану с једне стране, напретка научне мисли из ове области с друге стране, брзог техничког и технолошког развоја везаног за храну и исхрану и брзог развоја фармаколошке науке и фармацеутске индустрије у области дијететских препарата.

Садржај: програм уже специјалистичких студија траје 12 месеци. Обухвата теоријска и практична знања из разних области: интерне медицине, педијатрије, инфективних болести, хигијене исхране, здравствене безбедности хране и дијететских суплемената, итд. Програм предвиђа упознавање дијетопротективних и дијетотерапијских принципа са свих аспеката у светлу најновијих научних ставова и смерница добре клиничке праксе.

Облици наставе: у оквиру програма уже специјализације, настава ће бити реализована кроз програмска предавања, практичну наставу, као обавезну, у референтним установама, кроз семинарске радове и завршни испит. Све предвиђене облике наставе кандидат ће похађати под руководством и контролом ментора.

Улоге и обавезе кандидата:

- Узимање упута за кружење у Служби за субспецијалистичке студије
- Присуство теоријској настави на програму субспецијалистичких студија у области дијетотерапије
- Практична настава / практични рад према предвиђеном програму
- Израда семинарских радова, полагање колоквијума
- Полагање завршног субспецијалистичког испита
- Израда и одбрана завршног субспецијалистичког рада

Улоге и обавезе ментора:

- Усмеравање кандидата током теоријске и практичне наставе, организација консултативне наставе
- Процена стечених теоријских и практичних знања, провера стручних вештина оцењивање семинарских радова
- Стручна помоћ око одабира теме и израде завршног субспецијалистичког рада

Теоретска настава:

Теоретска настава на субспецијалистичким студијама из области дијетотерапије обухвата следеће тематске јединице:

Основи хигијене исхране

- Увод у исхрану
- Физиологија исхране
- Основи имунологије и фармакологије
- Основи исхране појединих категорија здравих људи
- Методологија испитивања исхране и ухрањености људи
- Здравствена безбедност хране
- Намирнице и технологија хране
- Социјални аспекти исхране
 - Нутритијенти
 - Правилна исхране
 - Адитиви
 - Контаминација хране
 - Анализе хране
 - Предмети опште употребе
 - Стручно мишљење за здравствену безбедност хране
 - Енергетске потребе и енергетски расходи
 - Енергетске вредности хране
 - Дијететски суплементи
 - Пробиотици, симбиотици и пребиотици

Дијетопрофилакса и Дијетотерапија

- Исхрана појединих категорија становништва
- Алергијске реакције на храну
- Поремећаји исхране
- Болести недовољне исхране
- Скривене малнутриције
- Гојазност
- Алиментарна обољења
- Дијетотерапија код хепатитиса
- Ментално условљени поремећаји исхране
- Дијетотерапија у психијатрији
- Дијетотерапија код акутног панкреатитиса
- Дијетотерапија код хроничног панкреатитиса
- Дијетотерапија код акутне упале јетре
- Дијетотерапија код хроничне упале јетре, цирозе, хепатитиса, стеатозе јетре, холестазае, метаболичких болести јетре
- Дијетотерапија код обољења жучне кесе и жучних путева
- Дијетотерапија код инфламацијских болести црева
- Дијетотерапија целијакије
- Исхрана деце
- Дијетотерапија у педијатрији

- Дијетотерапија КВБ
- Дијетотерапија ЦВБ и ПВБ
- Дијетотерапија реуматских болести
- Дијетотерапија шећерне болести
- Дијетотерапија малигних болести

Обавезе и вештине

- Идентификација здравствених проблема који су везани са исхраном било на индивидуалном нивоу или у заједници
- Извођење антропометријских и дијететских испитивања и процена стања ухрањености популационих група и појединаца
- Примена метода за процену телесног састава са анализом релевантних биохемијских, функционалних и клиничких испитивања
- Одређивање нутритивних потреба за популационе групе или појединце у складу са препорукама за правилну исхрану
- Пружање савета за исхрани у патолошким стањима и планирање и праћење ефеката свих најважнијих терапеутских дијета
- Процена биолошке, енергетске и нутритивне вредности намирница
- Овладавање основним методама едукације у области исхране и примена у пракси.

Практична настава – 12 месеци

Практична настава биће организована током 12 месеци и обухватиће 6 обавезних подручја рада и следеће вештине:

Област рада	Трајање	Вештине
Испитивање стања ухрањености и исхране	4 месеца	Мерења-ОИУ Одређивање стања ухрањености-ОИУ Анкете исхране-ОИУ Дијете – прописивање-ОИУ
Здравствена безбедност хране	2 месеца	Анализе хране-ОИУ
Исхрана у педијатрији	2 месеца	Дијетотерапија појединих обољења-ОИУ
Исхрана у ендокринологији	2 месеца	Дијетотерапија појединих обољења-ОИУ
Исхрана у гастроенерологији	2 месеца	Дијетотерапија појединих обољења-ОИУ
дијетопрофилакса дијетотерапија	Индивидуалне консултације са сваким кандидатом (50 часова)	

О – организује, И – изводи, У – упознаје

Кандидати су у обавези да за сваку област рада коју прођу добију потписе као доказ да је практична настава из одређене области изведена. Кандидати могу добити потпис од лекара одређених од стране шефа катедре за субспецијалистичке студије из области дијетотерапије уколико су испунили **најмање 80%** обавеза из одређене области рада.

Проходност: ужа специјализација из области дијетотерапије је у најширем смислу интердисциплинарни приступ исхрани, дијетопрофилакси и дијетотерапији, те у том смислу подразумева како рад појединца тако, веома често, и тимски рад. Она промовише софистицирано, свеобухватно размишљање у превенцији, дијагностици и лечењу акутних и хроничних болести.

Исход: похађањем програма уже специјализације из области дијетотерапије кандидати се оспособљавају за самостални:

- Рад у саветовалиштима за правилну исхрану
- Рад у саветовалиштима за поремећаје исхране
- Рад у центрима за испитивање метаболизма, хране и исхране
- Рад у акредитованим/референтним лабораторијама
- Клинички рад на општим одељењима интерне и педијатријске клинике (саветовалиште за исхрану пацијената)
- Рад на рехабилитацији болесника
- Рад на едукацији болесника
- Клиничко-епидемиолошка истраживања и научно-истраживачки рад
- Идентификацију здравствених проблема који су везани са исхраном било на индивидуалном нивоу или у заједници
- Примену метода за процену телесног састава са анализом релевантних биохемијских, функционалних и клиничких испитивања
- Одређивање нутритивних потреба за популационе групе или појединце у складу са препорукама за правилну исхрану
- Пружање савета за исхрану у патолошким стањима и планирање и пређење ефеката свих најважнијих терапеутских дијета

- Процену биолошке, енергетске и нутритивне вредности намирница
- Едукацију у области исхране и примену у пракси

Стечено звање: ужи специјалиста дијетотерапије

НАЧИН ПОЛАГАЊА СУБСПЕЦИЈАЛИСТИЧКОГ ИСПИТА:

Услов за полагање завршног дела субспецијалистичког испита из области дијетотерапија су претходно положена 2 колоквијума. Колоквијуми се састоје из три дела: тест, практични и усмени део колоквијума. Тест садржи 20 питања, практични део се састоји од следећих активности: испитивач додељује кандидату један медицински проблем (налазе пацијента/медицинску документацију) ког кандидат треба да обради с аспекта дијетотерапије и презентује. Усмени колоквијум се састоји из 3 питања. Колоквијуми се полагају код једног од испитивача и то:

1. Колоквијум I – проф. др Нела Ђонових или проф. др Драган Васиљевић

Обухвата следеће области:

- Правилна исхрана
- Макро и микронутријенти
- Испитивање стања ухрањености и исхране
- Дијетопрофилакса

2. Колоквијум II – испитивач проф. др Нела Ђонових или проф. др Драган Васиљевић

Обухвата следеће области:

- Дијетотерапија
- Дијететски суплементи

Кандидат стиче право да полаже субспецијалистички испит уколико је претходно положио све колоквијуме предвиђене програмом.

Специјалистички испит и колоквијуми се пријављују у постдипломској служби на Факултету од 25. до 30. у месецу за следећи месец у коме се планира полагање испита до 10. у месецу.

I. Субспецијалистички испит се састоји из два дела: **практичног и усменог дела испита**

- Услов да кандидат пријави субспецијалистички испит је да претходно положи све планом и програмом предвиђене колоквијуме.
- Практични део испита: Чланови комисије додељују кандидату једног пацијента са педијатријске или интерне клинике ког кандидат треба да обради с аспекта дијетотерапије и презентује пред комисијом.
- Услов за полагање усменог дела испита је претходно положени практични део испита
- Усмени део испита реализује трочлана комисија која испитује кандидата.

Комисија за полагање уже специјалистичког испита из гране медицине Дијетотерапија, у саставу:

1. **проф. др Нела Ђонових**, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Хигијена и екологија, председник
2. **проф. др Славица Рађен**, редовни професор Факултета одбране ВМА, за ужу научну област Хигијена са медицинском екологијом члан
3. **доц. др Драган Васиљевић**, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Хигијена и екологија, члан

Резервни чланови:

1. **проф. др Биљана Вулетић**, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Педијатрија,
2. **проф. др Александар Ђукић**, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област патолошка физиологија,
3. **проф. др Наташа Здравковић**, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Интерна медицина,

II. Пријава и одбрана завршног, субспецијалистичког рада из области Дијетотерапије:

- Тема завршног рада уже специјализације из области дијетотерапије се бира у договору са ментором и пријављује у служби за специјалистичку наставу на Факултету медицинских наука, Универзитета у Крагујевцу, уз сагласност шефа катедре.
- Кандидат стиче право да Већу за специјалистичку наставу преда на оцену завршни рад уже специјализације из области дијетотерапије, уз сагласност ментора, а после положеног усменог испита и овереног последњег семестра наставе, у року од **једне године** од овере последњег семестра.
- Кандидат предаје Служби за специјалистичку наставу:
 - индекс;
 - образац молбе за одређивање Комисије за оцену рада (који потписују ментор и Шеф Катедре);
 - завршен **неукоричени** рад у 4 (уколико има именованог само ментора) односно 6 примерака (уколико има именованог ментора и коментора). Сваки одштампани примерак рада мора бити потписан од стране ментора (и коментора ако је именован). Назив рада мора да гласи онако како је Одлуком Већа одобрено.
- Упутства за попуњавање упитника за пријаву теме завршног рада уже специјализације:
 - Назив рада не сме да садржи скраћенице већ се наводе пуни називи.
 - Назив рада мора да буде прецизан и концизан и да одражава оно што ће се у раду обрађивати.
 - Образложење предлога теме дати најконцизније и нагласити значај израде рада.
 - Циљ рада дати сажето у једној или пар реченица.
 - Податке из литературе навести кроз текст у коме треба изнети најважније податке о досадашњим истраживањима.
 - Најконцизније навести значај предложене теме.
 - У методологији навести која врста студије се ради уз обавезно навођење колика је величина узорка (број испитаника у испитиваној и контролној групи). Навести методе испитивања, а ако се ради о студији праћења, дужину праћења.
 - Навести које ће методе дескриптивне и нарочито аналитичке статистике бити коришћене.
 - Ментор рада може бити наставник факултета медицинских наука, универзитета у Крагујевцу са најмање 3 коауторска рада објављена у часописима са СЦИ листе (категорије M21, M22, M23), или са најмање 3 рада у којима је први аутор, а који су објављени у часопису категорије M24, признатог од стране Министарства за образовање и науку за одређену годину (видети КоБСОН). Ментор прилаже списак

тражених референци на посебном папиру (шефу катедре и Већу специјалистичких студија).

- Оригинална истраживања морају имати сагласност Етичког комитета за хумане студије матичне установе у којој се истраживање спроводи.
- Сви упитници се морају попунити у електронској форми и бити прихваћени од стране одговарајуће катедре што потврђује шеф катедре својим потписом (упитник се може наћи на званичној интернет страници Факултета медицинских наука).

➤ На седници Већа за специјалистичку наставу именује се најмање трочлана Комисија за оцену завршеног рада коју чине наставници ангажовани на студијском програму, укључујући и ментора. Члановима Комисије, ментору (и коментору ако је именован) Служба за специјалистичку наставу доставља:

- примерак неукориченог рада
- Одлуку којом је именована трочлана Комисија;

Извештај Комисије потписују сви именовани чланови Комисије.

➤ Позитиван извештај кандидат предаје Служби за специјалистичку наставу у три примерка **заједно са свим укориченим радовима** (4 или 6 примерака). Веће за специјалистичку наставу усваја позитиван извештај, одобрава јавну одбрану и именује Комисију за одбрану (углавном у истом саставу).

Ш. Начин заказивања јавне одбране завршног рада уже специјализације из области дијетотерапије:

- После седнице Већа за специјалистичку наставу на којој је усвојен позитиван извештај Комисије за оцену рада, кандидат заказује јавну одбрану у договору са члановима именоване Комисије.
- Рад уже специјализације јавно се брани на Факултету медицинских наука, Универзитета у Крагујевцу уз обавезно присуство публике.
- На јавној одбрани морају бити присутни сви чланови Комисије. После излагања кандидата, чланови Комисије кандидату постављају питања. После одбране рада комисија сачињава записник, који потписују сви чланови Комисије)

Заказивање јавне одбране:

1. У договору са члановима Комисије, кандидат у Служби за последипломску наставу резервише салу најмање 7 дана пре договореног термина;
2. Кандидат доноси кратку биографију;
3. Уплата за одбрану рада мора бити извршена до дана када се одржава јавна одбрана
4. Са референтом задуженом за салу и опрему у сали договара неопходне детаље како би презентација била адекватна

Упутство за техничку обраду завршног рада уже специјализације из области дијетотерапије:

1. Формат је 21x 29,7 cm = A4

2. Повез тврди (рад се коричи после позитивне оцене рада и предаје Служби уз потписан извештај Комисије)
3. На првој страници исписује се исти текст као и на корицама (насловна страна)
4. На следећој страници факултативно се уписује посвета или захвалница
5. Рад мора имати: садржај према поглављима, увод, циљ, методе и материјал (испитаници – узорак), резултате, дискусију, закључак, списак цитиране литературе
6. СПИСАК СКРАЋЕНИЦА КОРИШЋЕНИХ У ТЕКСТУ – на крају рада
7. Попис прилога (нпр: Упитници, посебне методе коришћене за израду рада и сл.)
8. Сlike, графиконе и табеле нумерисати и уз њих написати шта представљају, а ако су узете из литературе уз њих тачно написати одакле су узете.

